

3-31-2026

EVALUATION OF TURKISH HEARTHS FROM A SPORTING PERSPECTIVE: CONSTRUCTION OF NATIONAL IDENTITY IN GEOGRAPHICAL REGIONS

Alpay Aydoğdu

*Ordu University Institute of Health Sciences, Department of Physical Education and Sports.,
alpayaydogdu9752@gmail.com*

Merve Güney

Ordu University Institute of Health Sciences, Department of Physical Education and Sports.

Hacı Ali Çakici

Ordu University FACULTY OF SPORT SCIENCES, Department of Sports Management.

Burkay Cevahir ciö ğ

Ordu University FACULTY OF SPORT SCIENCES, Department of Sports Management.

Follow this and additional works at: <https://kjhss.khazar.org/journal>

How to Cite This Article

Aydoğdu, Alpay; Güney, Merve; Çakici, Hacı Ali; and Cevahir ciö ğ, Burkay (2026) "EVALUATION OF TURKISH HEARTHS FROM A SPORTING PERSPECTIVE: CONSTRUCTION OF NATIONAL IDENTITY IN GEOGRAPHICAL REGIONS," *Khazar Journal of Humanities and Social Sciences*: Vol. 29: Iss. 1, Article 6. Available at: <https://kjhss.khazar.org/journal/vol29/iss1/6>

This Original Study is brought to you for free and open access by Khazar Journal of Humanities and Social Sciences. It has been accepted for inclusion in Khazar Journal of Humanities and Social Sciences by an authorized editor of Khazar Journal of Humanities and Social Sciences.

TÜRK OCAKLARI'NIN SPORTİF AÇIDAN DEĞERLENDİRİLMESİ: COĞRAFİ BÖLGELERDE MİLLÎ KİMLİK İNŞASI

MSc. Alpay Aydoğdu^{1,*}, MSc. Merve Güney¹, Assoc. Prof. Dr. Hacı Ali Çakıcı², Assoc. Prof. Dr. Burcak Cevahircioğlu²

¹Ordu University Institute of Health Sciences, Department of Physical Education and Sports.

²Ordu University FACULTY OF SPORT SCIENCES, Department of Sports Management.

ÖZET

Türk Ocakları, Osmanlı'nın son dönemlerinde ve Cumhuriyet'in ilk yıllarında Türk milliyetçiliğinin kurumsallaşmasında önemli bir rol oynamıştır. 1908'de Türk Derneği, 1911'de Türk Yurdu Cemiyeti ve 1913'te Türk Gücü Cemiyeti'nin kurulmasıyla başlayan süreç, Türk Ocağı'nın kuruluşuyla güçlenmiştir. Türk Ocakları, Türk gençlerinin fiziksel ve zihinsel gelişimini desteklemek, milli bilinci canlandırmak ve toplumsal birliği sağlamak amacıyla spor faaliyetlerine ağırlık vermiştir. Yedi coğrafi bölgede faaliyet gösteren spor şubeleri, bölgesel farklılıkları gözetenek yöre halkının genetik yatkınlıklarına uygun spor dallarını teşvik etmiştir. Güneydoğu Anadolu'da futbol, avcılık; Doğu Anadolu'da güreş, cimnastik; Akdeniz'de güreş, futbol; İç Anadolu'da at yarışları, cirit; Karadeniz'de futbol, boks; Marmara'da izcilik, voleybol; Ege'de güreş, futbol gibi branşlar öne çıkmıştır. Spor, fiziksel zindeliğin yanı sıra Türkçü ideolojinin yaygınlaşmasında araç olmuş, özellikle Diyarbakır, Erzurum, Adana, İzmir ve Samsun'da düzenlenen organizasyonlar toplumsal etki yaratmıştır. Ancak, maddi imkânsızlıklar bazı şubelerde faaliyetleri sınırlamıştır. Türk Ocakları, sporu milli kimlik ve toplumsal bütünleşmenin temel bir unsuru olarak değerlendirmiştir.

Anahtar Kelimeler: Türk Ocakları, Ulusal Kimlik, Beden Eğitimi ve Spor, Toplumsal İnşa, Türkçü İdeoloji.

Received 17 December 2025; revised 20 February 2026; Accepted 22 February 2026
Available online 31 March 2026

*Corresponding author: MSc. Alpay Aydoğdu
E-mail address: alpayaydogdu9752@gmail.com

<https://doi.org/10.5782/2223-2621.1589>

2223-2621/© 2026 Published by Khazar Journal of Humanities and Social Sciences. This is an open-access article under the CC BY 4.0 license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

EVALUATION OF TURKISH HEARTHES FROM A SPORTING PERSPECTIVE: CONSTRUCTION OF NATIONAL IDENTITY IN GEOGRAPHICAL REGIONS

MSc. Alpay Aydoğdu^{1,*}, MSc. Merve Güney¹, Assoc. Prof. Dr. Hacı Ali Çakıcı², Assoc. Prof. Dr. Burkay Cevahirciođ²

¹Ordu University Institute of Health Sciences, Department of Physical Education and Sports.

²Ordu University FACULTY OF SPORT SCIENCES, Department of Sports Management.

ABSTRACT

Turkish Hearths played an important role in the institutionalisation of Turkish nationalism in the final years of the Ottoman Empire and the early years of the Republic. The process began with the establishment of the Turkish Association in 1908, the Turkish Homeland Society in 1911, and the Turkish Power Society in 1913, and was strengthened with the establishment of the Turkish Ocağı. Turkish Hearths focused on sports activities with the aim of supporting the physical and mental development of Turkish youth, reviving national consciousness, and ensuring social unity. Sports branches operating in seven geographical regions promoted sports suitable for the genetic predispositions of the local people, taking into account regional differences. In Southeast Anatolia, football and hunting; in Eastern Anatolia, wrestling and gymnastics; in the Mediterranean, wrestling and football; in Central Anatolia, horse racing and javelin; in the Black Sea, football and boxing; in Marmara, scouting and volleyball; and in the Aegean, wrestling and football have come to the fore. Sports served as a tool for spreading Turkish nationalism, in addition to promoting physical fitness, and the events organised in Diyarbakır, Erzurum, Adana, İzmir, and Samsun had a significant social impact. However, financial constraints limited activities in some branches. The Turkish Cultural Associations viewed sports as a fundamental element of national identity and social integration.

KeyWords: Turkish Hearths, National Identity, Physical Education and Sports, Social Construction, Turkish Ideology.

Giriş

1900'lü yılların ilk çeyreğinde Osmanlı Devleti'nde işgalci devletlerin etkilerinin iç dinamiklere yansımaları sonucunda toplumsal açıdan bir çöküş zemini oluşmaya başlamıştır. Bu çöküş tepki olarak etat-nation (ulus-devlet) düşüncesine hâkim oluşumlar ve aktörler ortaya çıkmıştır (Seyhan, 2025). Türkçülük savı ile 1908 yılında Türk Derneği, 1911'de Türk Yurdu Cemiyeti ve 1912 yılında ise Türk Ocağı kurulmuştur. Tüm bu sosyo-politik örgütlenmelerin yanında sadece Türk gençlerini beden ve ruhen geliştirmek ve yetiştirme arzusunu içinde barındıran Türk Gücü Cemiyeti ise 1913 yılında faaliyetlerine başlamıştır (Tansel, 1979). İlerleyen süreçte farklı olguları içinde barındıran bu cemiyetler bir kol hâlinde Türk Ocağı çatısı altında toplanmıştır.

Bu çalışma, Cumhuriyet'in kurulduğu yıllardan itibaren Türk Ocakları Spor Şubelerinin yedi coğrafi bölge üzerinde hangi faaliyetleri gerçekleştirdiklerini incelemek amacıyla oluşturulmuştur. Coğrafi farklılıklar gözetilerek yapılan faaliyetler değerlendirilmiş, milli bilincin tekrar canlandırılması ve özellikle Türk gençliği ile kadim Türk halkının yeniliklere ayak uydurması noktasında, Türk Ocağı tarafından yapılan spor organizasyonlarının toplumu birleştirici yapısı ele alınmıştır.

Özellikle Türk Ocakları'nın diğer cemiyetlere istinaden yönetsel becerileri daha yüksek görünmektedir. Öyle ki 1912-1931 yılları arasında yaklaşık 20 sene faaliyet göstermesi de bu olguyu destekleyen bir durumdur (Seyhan, 2024). Etkin olduğu dönemlerde politikadan uzak kalmaya çabalamış sporu bir çıkış kapısı olarak görmüşlerdir. Bu doğrultuda Türk kültürünün canlandırılması ve sağlık konusunda bilinçli vatandaşların yetiştirilmesi ana temalarını oluşturmuştur (Güneş, 2024). Bununla birlikte Türk gençlerinin zinde olmasını sağlamak için de sportif faaliyetleri önem sırasının en üst basamağına yerleştirdiklerini söylenebilir.

Türk Ocakları'nın kültürel ve siyasi bir dernek olmasından ziyade, aynı zamanda iyi bir birey ve sağlıklı bir toplum temelini spor olmaksızın inşa edilemeyeceği düşüncesi üzerine şekillendiği görülmektedir. Özellikle de dönemin sosyal, kültürel ve siyasi koşulları altında sporun nasıl bir öneme sahip olduğu, bireylerin bölgesel farklılıklara göre hangi spor dallarına teşvik edildiği ve bu organizasyonların toplumda nasıl bir karşılık bulduğu gibi sorulara cevap arayarak, sporun toplumsal inşasındaki becerilerini daha iyi anlaşılmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Türk Derneği

Türkçülük düşüncesinin kurumsal temelleri, 20. yüzyılın başlarında ardı ardına kurulan yapılar aracılığıyla atılmıştır. Bu çerçevede, 1908 yılında kurulan Türk Derneği, Türk milliyetçiliği fikrini temel alan ilk örgütlü girişim olarak öne çıkmaktadır. Onu 1911'de Türk Yurdu takip etmiş; nihayetinde bu fikrinsel ve kurumsal birikim, 1912 yılında kurulan Türk Ocağı'nda somutlaşmıştır (Akyüz, 1986). Böylelikle, Türk Derneği'nin Türk Yurdu'na, Türk Yurdu'nun da Türk Ocağı'na evrilmesi süreci, Türk Ocağı'nın kuruluş kronolojisini belirginleştirmektedir.

Türk Derneği, kültürel temelli bir Türkçülük anlayışını benimseyerek, Türk milliyetçiliğini yaygınlaştırmayı amaçlamış; bu yönüyle Osmanlı dönemi içerisinde bu fikri sistemli olarak savunan ilk yapılanma olmuştur (Akkan, 2017). Derneğin kurulması fikri ilk olarak Yusuf Akçura tarafından ortaya atılmış, resmi nizamnamesi ise Aralık 1908'de yayımlanmıştır (Bayraktutan, 1996).

Dernek, siyasi düzlemde Osmanlılık ideolojisine bağlı kalmakla birlikte, dil ve kültür yönünden Türkçü bir yaklaşımı benimsemiştir. Bu durum, çelişkili değil; aksine,

dönemin düşünsel iklimine uygun bir ikili yapı, yani bir tür “fikirsel düalizm” olarak değerlendirilebilir (Üstel, 1997). Osmanlılık anlayışını zedelememe yönündeki özenine rağmen, İttihat ve Terakki Cemiyeti’nin Türk Derneği’ne yakın bir tutum sergilediği de çeşitli kaynaklarda ifade edilmektedir (Bayraktutan, 1996).

Türk Yurdu Cemiyeti

Türkçülük düşüncesinin örgütlü bir ideolojik zemine kavuşmasında, farklı kurumsal yapılar üzerinden gelişim göstermesi dikkat çekicidir. Bu bağlamda, 1911 yılında kurulan Türk Yurdu Cemiyeti, dönemin Türkçü fikir hareketlerinin bir başka önemli durağı olarak karşımıza çıkmaktadır. 31 Ağustos 1911 tarihinde İstanbul merkezli olarak Mehmet Emin Yurdakul’un öncülüğünde faaliyete geçen cemiyet, fikir dünyasında güçlü bir etki yaratmıştır (Üstel, 1997).

Cemiyetin en belirgin katkılarından biri, kendi adını taşıyan “Türk Yurdu” dergisidir. Bu yayın organı, yalnızca bir fikir mecrası olmanın ötesinde, ilerleyen süreçte Türk Ocağı’nın da resmî yayın organı konumuna ulaşmış; dönemin ideolojik tartışmalarını, eleştirilerini ve fikir yönelimlerini yansıtan başlıca platformlardan biri olmuştur (Şahingöz, 1997). Böylece Türk Yurdu dergisi, yalnızca bir yayın değil, aynı zamanda Türk milliyetçiliği düşüncesinin kurumsallaşmasında temel araçlardan biri hâline gelmiştir. Türk Yurdu Cemiyeti, kuruluş felsefesini doğrudan Türk ırkını yüceltmek ve bir nevi Türk nasyonalizmini kurumsal düzeyde temsil etmek üzerine inşa ettiği düşünülmektedir. Bu doğrultuda yalnızca yurt içindeki Türk kamuoyuna değil, aynı zamanda yurt dışında yaşayan Türk topluluklarına da ulaşmayı hedeflemiştir. Cemiyetin en önemli yayın organı olan Türk Yurdu dergisi, bu misyon doğrultusunda Kafkasya coğrafyasındaki Türk topluluklarına ulaştırılmıştır (Sezgin, 2021).

Türk Yurdu dergisi, özellikle Çarlık Rusya’sında Türkçülük fikrinin yaygınlaşmasında önemli bir rol oynamış, bu nedenle ilerleyen süreçte Rus rejimi tarafından yasaklanmıştır (Sezgin, 2021). Öte yandan, Osmanlı topraklarında ise İttihat ve Terakki Cemiyeti içerisinde Osmanlılık düşüncesinin hâlen güçlü bir şekilde etkisini sürdürdüğü görülmektedir. Bu nedenle, Türk Yurdu dergisi gibi yayınların özellikle eğitim kurumlarında açıkça bulundurulması mümkün olmamış, gizli şekilde saklandıkları ifade edilmiştir (Üstel, 1997).

Dergi, tüm Türk dünyasını ortak bir ideal etrafında toplama amacını taşıyan yayın politikasıyla dikkat çekmektedir (Seyhan, 2024, s. 4–9). Spor açısından ele alacak olursak; Türk milletinin tarih boyunca sporla iç içe bir toplum olduğu olgusu inkâr edilemez bir gerçektir. Tarihsel süreçte spor, yalnızca bireysel gelişim aracı değil, aynı zamanda devletin askerî ve fetih stratejilerine hizmet eden paramiliter bir araç olarak değerlendirilmiştir. Özellikle Balkan Savaşları’nın kaybedilmesinden sonra, Türkçü düşünceye sahip dernekler bu mağlubiyetin nedenlerinden birini toplumun fiziksel yetersizliği ve zindelik eksikliği olarak yorumlamıştır. Bu bağlamda, Türkçü cemiyetlerin sağlıklı, güçlü ve savaşmaya muktedir bireylerden oluşan bir toplum inşa etme ideali taşıdığı söylenebilir. Sporun, her Türk gencinin doğasında var olan fakat harekete geçirilmesi gereken bir cevher olduğu fikri, bu dönemde sıklıkla dile getirilmiştir. Söz konusu cemiyetler, sporun yalnızca askerî ya da bedenî faaliyetler çerçevesinde değil, toplumsal kalkınmanın diğer alanlarıyla birlikte geliştirilmesi gerektiği inancını taşımışlardır.

Bu düşüncelerle paralel olarak, beden terbiyesinin yalnızca savaşlarda değil, ekonomik ve kültürel mücadelelerde de stratejik bir rol oynadığını savunan Selim Sırrı Tarcan, bu alandaki öncü düşünürlerden biri olmuştur (Mutlu, 2020). Türk Yurdu dergisi özelinde bakıldığında ise, Cumhuriyet öncesi dönemde spor başlığı altında doğrudan

içerikler üretilmemiş olsa da sağlık temalı yazılarda sporla ilişkili temalara yer verildiği gözlemlenmiştir.

Türk Gücü Cemiyeti

Türk Gücü Cemiyeti, 14 Mart 1913 tarihinde kurulmuş ve temel amacı bedenen sağlıklı, ahlâken yüksek karakterli Türk gençleri yetiştirmek olarak belirlenmiştir (Tansel, 1987). Cemiyetin kuruluş bildirgesinde yer alan ifadeler, Türkçü duyguların canlandırılması ve toplumun milli değerlerle yeniden inşa edilmesi amacını açıkça ortaya koymaktadır. Balkan Savaşı sonrası yaşanan toplumsal bunalımın etkisiyle şekillenen bu oluşum, gençleri milliyetçilik etrafında örgütlenme çabası taşımıştır.

İstanbul merkezli olan Türk Gücü Cemiyeti'nin 26 şubesi bulunmakta ve Enver Paşa'nın bu oluşuma destek verdiği bilinmektedir (Acar, 2004). Dönemin önemli fikir adamlarından Ziya Gökalp ve Mehmet Emin Yurdakul'un bu cemiyet gençlerine ithafen şiirler yazdığı bilinmektedir.

Cemiyet, 15-20 yaş arasındaki Türk gençlerine hitap etmiş ve özellikle beden terbiyesi ve spor alanında etkinlik göstermiştir. Binicilik, güreş, okçuluk, cirit, kılıç-kalkan gibi geleneksel Türk sporlarını yaşatmayı ve gençlere aktarmayı amaçlayan yapısıyla dikkat çekmiştir (Tunaya, 1998). Bedensel gelişimi ön plana alan yapısıyla diğer Türkçü oluşumlardan ayrılan Türk Gücü Cemiyeti, zamanla faaliyetlerini tek çatı altında toplama amacıyla Türk Ocakları bünyesine katılmıştır.

Türk Ocakları

1900'lü yılların başında Osmanlı Devleti'nin zayıflamasıyla birlikte Türkçü düşünce hareketleri hız kazanmış; Fransız İhtilali'nin etkisiyle gelişen ulus-devlet anlayışı, Türkçülüğün örgütsel temellerini şekillendirmiştir. Bu bağlamda sırasıyla 1908'de Türk Derneği, 1911'de Türk Yurdu ve 1913'te Türk Gücü Cemiyeti kurulmuştur (Akyüz, 1986). Bu yapılar daha sonra yerlerini Türk Ocakları'na bırakmıştır.

Türk Ocakları, önceki cemiyetlere kıyasla daha uzun ömürlü olmuş ve iyi bir teşkilatlanma yapısı sayesinde ayakta kalmıştır (Seyhan, 2025). 1908'den itibaren gizli görüşmelerle oluşturulan Türk Ocağı'nın hazırlık süreci erkenden başlamıştır (Üstel, 1997). 1911 yılında Tıbbiye'deki azınlık derneklerinin faaliyetleri 228 Türk öğrencisini harekete geçirmiş; Ahail'ül Arabi, Hivi, Makabi ve Baskim gibi cemiyetlerin etkisiyle bu gençler, Ahmet Ferit, Mehmet Emin, Yusuf Akçura ve Rıza Tevfik gibi isimlere bir mektup göndermiştir (Orkun, 1977; akt. Bayraktutan, 1996; Acar, 2004). Bu mektuba verilen yanıtlar ve öneriler doğrultusunda, Ahmet Ferit'in desteği ve Dr. Fuat Sabit'in isim önerisiyle Türk Ocağı, 25 Mart 1912'de kurulmuştur.

Marmara Bölgesi Türk Ocakları ve Spor Faaliyetleri

İstanbul

İstanbul Türk Ocağı, halkın hem ruhen hem de bedenen yüceltmeyi amaçlamış ve spora gereken önemi vermiştir. Kurulduğu yıllarda İstanbul Türk Ocağı'nda Selim Sırrı (Tarcan), tarafından uygulamalı beden eğitimi konferansları verilmiştir. 1914 yılında verilen konferanslar şunlardır (Bozkurt, 2016); "Fenn-i Terbiye-i Bedeniye", "Belçika'da Vücut Nasıl Terbiye Edilir?", "İsveç'te Vücut Nasıl Terbiye Edilir?"

İstanbul Türk Ocağı bu konferans sonucunda oluşturulan program çerçevesinde hareket etmiştir. 1926 yılında daha önce örneğini görülmemiş gençler için kamp kurma

etkinliğini İstanbul Türk Ocağı gerçekleştirmiştir. Florya’da çadır kurarak bir kamp teşkil eden İstanbul Türk Ocağı Avrupa tarzı sportif faaliyetlere girişmiştir. Aynı zamanda bu dönemde Gençlik Encümeni ve Spor teşkilatı kurulmuştur. Kurulan Spor teşkilatları sayesinde gençler kahvehane köşelerinden kurtulmuş ve iyi bir eğitim almaları sağlanmıştır. İstanbul Türk Ocağı o zamanda bile çağdaş adımlar atmış ayrıca gençlerin gelişimi için Avrupa tarzında modern tesisler kurarak hiçbir masraftan kaçmamıştır. Ayrıca Gençlik Encümeni gözetimi ve idaresi altında “İstanbul Türk Ocağı Gençler Yurdu” kurulmuştur. Bir sene içerisinde 221 kişi bu yurda kayıt yaptırmıştır (Bozkurt, 2016).

Bursa

Bursa Türk Ocağı Temmuz 1925’te kentte faaliyet gösteren İdman Yurdu Spor Kulübünü himayesine almış, ismini de Bursa Türk Ocağı İdman Yurdu olarak değiştirmiştir. Bursa Türk Ocağı Spor Derneği spor çalışmaları için kendi binası yeterli olmadığından Ocak binasından ayrı spor sahasına sahip başka bir binada etkinliklerini gerçekleştirmiştir (Güneş, 2024). Bursa Türk Ocağı’nda diğer ocaklardan farklı olarak faaliyetler yönetmelikler çerçevesinde yürütülmüş, 1926’da kurulan Spor Derneği ile “Bursa Türk Ocağı Spor Derneği Töresi” adıyla bir nizamname hazırlanmıştır. Ocak, izcilik, voleybol, futbol, gibi spor dallarında faaliyet göstermiştir. 1927 yılında 30 kişilik bir izcilik şubesine sahip olan Bursa Türk Ocağı’nın ayrıca 14 kişiden oluşan futbol takımı ile 35 kişiden oluşan bir voleybol takımı da bulunuyordu. Bursa Türk Ocağı bütün ihtiyaçları Ocak tarafından karşılanan bir futbol şubesine sahiptir. İdman Yurdu Cemiyeti’nin Bursa Türk Ocağı’na katılmasıyla da ocağın futbol kulübü bölgede güçlü bir hale gelmiştir (Güneş, 2023).

İç Anadolu Bölgesi Türk Ocakları ve Spor Faaliyetleri

Ankara

Ankara Türk Ocağı, kuruluşunu 23 Nisan 1923’te fiilen açtıktan sonra daha çok genel merkez işlevi görmüştür. Kültürel ve sportif etkinlikler bu merkez üzerinden yürütülmüş ayrıca

Atatürk’ün izci faaliyetlerini bu binada izlediği de bilinmektedir (Karayaman ve Akçiçek, 2007). Ocak çatısı altında spor ve sağlık temalı konferanslar da verilmiştir (Turan ve Namal, 2020). Ankara Türk Ocağı’nın Cumhuriyet döneminden sonraki tarihlerde kapatılışa kadar çeşitli törenlerde aktif olarak faaliyetlerde bulunduğu bilinmektedir.

Sivas

Sivas Türk Ocağı, özellikle Cumhuriyet kurulduktan sonra genel ocak misyonları ile hareket ederek, Cumhuriyet’in getirdiği yenilikleri kolaylaştırmak amacıyla kültürel ve sosyal faaliyetleri halka aktararak önemli bir fonksiyonu yerine getirmiştir. Bu amaçla kurulan spor şubesi, fiziksel gelişimle beraber Türklük bilincini de oturtmaya çalışmaya çalışmıştır.

Millî Mücadele döneminde şehit olan askerlere istinaden mevlit düzenlemek, halka müzik dersleri tertiplemek, bir spor heyeti kurmak ve spor müsabakaları düzenlemek ocağın genel faaliyetleri arasındadır (Bozdoğan, 2020). Öyle ki Türk Ocağı Sivas şubesi, Sivas ve ilçelerinde yapılan At yarışlarının tertiplenmesinde büyük rol almıştır (Yıldız, 2006).

Yozgat

Yozgat’taki Türk Ocağı’nın spor faaliyetleri temel olarak bireyin fiziksel gelişiminin yanı sıra toplumsal aidiyet, ulusal bağlılık ve sosyal sorumluluk konularını da içermektedir.

Bölgedeki at popülasyonunun yoğunluğu nedeniyle gerçekleştirilen sporlar da bu alanda olmuştur. 1928 yılında gerçekleştirilen cirit oyunları Abdullah Ağa Bahçesi çevresinde yapılmış olup; çok sayıda değerli at ve yetenekli sporcular katılmıştır (Büyükbaş, 2020). Bu faaliyetlerde Türk Ocakları aktif olarak rol almıştır.

Aksaray

Aksaray Şubesi Ocak bünyesine tarih, kültür ve spor alanlarında teşkilatlar oluşturarak bu alanlarda faaliyet tertiplemeyi misyon edinmiş ve Ocak bünyesinde spor, kültür ve tarih alanlarında teşkilatlar oluşturulduğu aktarılmıştır (Öztürk, 2016).

Çankırı

Türk Ocağı, Çankırı'da gençlerin kültürel gelişimi ve milli bilinçlerinin artırılması amacıyla spor faaliyetlerine de önem vermek istese de derneğin bütçesi ve fiziki şartları buna imkân vermemiştir. Ocağın başkanı Tahsin Bey mevcut bina şartlarının hars, kültür ve spor faaliyetlerinin yapılmasına engel olduğu için bir bina kiralama teşebbüsünde bulunmuştur (Yılmaz, 2023). 1926 yılında yapılan kongrede hars ve spor teşkilatı ile fazla ilgili olmadıklarını da belirtmiştir. Bununla birlikte Ocak bünyesinde Bozkurt Futbol Kulübü'nün varlığı da bilinmektedir (Yılmaz, 2023).

Karadeniz Bölgesi Türk Ocakları ve Spor Faaliyetleri

Samsun

Genel itibarıyla Türk Ocakları, spor faaliyetlerini sadece bedensel gelişimin bir aracı olarak değil, gençliğin millî ve ahlaki değerlerle donatılması, Türkçü duygularının pekiştirilmesi ve disiplinli bir yaşam tarzının benimsetilmesi için önemli bir vasıta olarak görmüştür. Bu amaçla 1926 yılında Zaferi Millî İdman Derneği, tüzüğünü ve adını değiştirerek Türk Ocağı Spor Şubesi adını almıştır (Akçay, 2017). Bu dönüşüm, yalnızca isimsel bir değişiklik değil, aynı zamanda Türk Ocakları'nın sportif anlayışının yerel futbol yapılanmalarına yansımaları olarak okunabilir.

1927 yılında ise Türk Ocağı Spor Kolu ile Al Yıldız İdman Ocağı birleşerek Samsunspor Kulübü kurulmuştur (Yılmaz, 2018). Bu birleşme, yalnızca iki kulübün kurumsal birliği değil; millî bir spor ideolojisinin, yerel düzeyde hayata geçmesi olarak düşünülebilir. Böylece Türk Ocağı'nın milliyetçi ve disiplinli spor yaklaşımıyla, İdman Ocağı'nın sahadaki deneyimi bir araya gelmiş, böylece Samsunspor Kulübü'nün temelleri atılmıştır.

İl merkezi dışında bakıldığında ise Bafra ilçesinde bulunan futbol takımları Bafra Gençlerbirliği ve Bafra Spor İdi (Taşkıran, 2023). Çarşamba'da yer alan bir diğer spor kulübü Yeşilirmak İdman Derneği'nin Çarşamba Türk Ocağı tarafından bizzat kurulduğu da bilinmektedir (Özınan, 2019). Samsun çevresinde sporun hem merkezî hem de çevresel yapılarca benimsendiğini ve Türk Ocağı etkisinin yalnızca kent merkezleriyle sınırlı kalmadığını göstermektedir.

Rize

Rize Türk Ocaklarının en önemli sosyal faaliyetlerinden biri de spor olarak ifade edilebilir. 1926 yılında ise ilk olarak Rize Türk Ocağı Spor Şubesi idare heyeti oluşturulmuştur. Bu heyetin liderliğini ise Fuat Bey seçilmiştir. Spor faaliyetlerinin başında futbol branşı gelmektedir. Rize Türk Ocağında futbol dışında farklı spor branşları ile ilgilenmiş, Rize Türk Ocağı tarafından bir tenis kortu yapılmış ve kullanıma açılmıştır. Ayrıca, boks

branşına da ilgi duyulmakta ve belirli önemli günlere spor gösterileri de düzenlenmiştir (Başaran, 2017).

Trabzon

Trabzon ilinde sadece Akçaabat Türk Ocağında spor şubesi bulunmaktadır. Trabzon'da bulunan kulüpler ve çevre şehirlerdeki Türk Ocakları takımları ile yaptığı maçlar ise dikkat çekmektedir. Ayrıca, Trabzon Türk Ocağına mensup kişilerin spor faaliyetlerini düzenli bir şekilde gerçekleştirdiği de söylenebilir (Arslan 2008; Güneş, 2024).

Giresun

Giresun Türk Ocağının spor faaliyetleri ile ilgili bilgi aktarılmak istenirse, Bilgi Yurdu Derneği İdman Ocağı adını taşıyan spor kulübüne değinmek yerinde olacaktır. Bilgi Yurdu Derneği İdman Ocağı, Giresun ve çevresinde önemli spor faaliyetleri geliştirdiği düşünülmektedir. Bununla birlikte, Giresun Türk Ocağında atletizm, denizcilik ve futbol branşları da yer aldığı görülmektedir. İlaveten ocağın spor faaliyetleri, şehir içerisindeki spor organizasyonlarının sistemli hale gelmesini sağlamıştır (Güneş, 2024). Giresun Türk Ocağı Ankara, Trabzon ve Ordu gibi şehir takımları ile spor faaliyetleri gerçekleştirmiş, bu takımları misafir etmiş ve belirli konferanslar düzenlemiştir. Bu açıdan Giresun Türk Ocağı hem kapsamlı spor faaliyetleri düzenlemiş hem de dostluk ve kardeşlik bilincinde hareket etmiştir (Çakmak, 2019).

Bayburt

Bayburt Türk Ocağının spor faaliyetleri ile ilgili en önemli örgütü, Çoruh Spor Kulübüdür. Bu kulüp, çeşitli spor branşları ile ilgili faaliyetler düzenleyerek, gençlerin birlikte hareket etmesini sağlamıştır. Çoruh Spor Kulübü, Bayburt Türk Ocağı'nın feshedilmesinden sonra da faaliyetlerini sürdürdüğü görülmektedir. Daha sonra Bayburt Halkevine bağlanarak, resmi süreci son ermiştir (Küçükkuşurlu, 2011).

Kastamonu

Kastamonu Türk Ocağı bünyesinde çok fazla spor faaliyeti bulunmadığı görülmektedir. Ancak ilçelerde yer alan Türk Ocağı şubeleri incelendiğinde, İnebolu Türk Ocağının sportif faaliyetleri dikkat çekmektedir. Bu noktada İnebolu Türk Ocağında spor şubesi kurulduğu bilinmektedir. Kurulan spor şubesi futbol, voleybol, denizcilik ve atıcılık gibi çeşitli spor branşlarının faaliyetler de uygulandığı ifade edilmektedir (Yılmaz ve Ersoy 2012).

Ordu

Ordu ilinde ise Rum nüfusunun varlığından ötürü Pontus düşüncesine hâkim olan kesme karşı İnkılâb-ı İçtimaî Kulübü adında bir yapının mevcut olduğu bilinmektedir. 1919 yılında İsmail Hakkı Bey tarafından diğer adıyla Ordu Toplumsal Devrim Derneği (İnkılâb-ı İçtimaî Kulübü) olarak kurulan yapının ilk hedefi, yöre kadınlarına okuma ve yazmayı öğretmenin yanı sıra güzel sanatları ve sporu sevdirmek olmuştur (Altay ve Kahraman, 2025).

Bu mevcut yapının sahip olduğu matbaa 1925 yılında Türk Ocağı'na devredilmiştir (Albayrak 1994). Bu silsileden yola çıkıldığında, Türk Ocağı'nın Ordu'daki etkinliğinin söz konusu yıllarda devreye girdiği söylenebilir. Millî Mücadele'nin başlarında İnkılâb-ı

İçtimai'nin güçlü etkisi, sonradan kurulan ilişkiler temelinde, Türk Ocağı'nın Ordu'daki bir uzantısı olarak değerlendirilebilir.

Bolu

1912 yılında ana şubenin faaliyetlerine başlamasıyla Bolu merkez teşkilatı ve o dönemki ilçeleri olan Düzce, Göynük, Mudurnu, Gerede ve Akçakoca'da dernek aktif olarak çalışmaya başlamıştır. Bolu Türk Ocağı Şubesi, 1925 yılında faaliyetlerine başladık-tan sonra spor ve musiki şubelerini oluşturmuştur. Mart 1925'te, ilkbaharın gelişini kutla-mak amacıyla at koşuları yarışları düzenlenmiştir (Baş, 2019).

Ocağın organize ettiği diğer önemli spor etkinliği ise, Türkiye şampiyonu pehlivan Urfalı Raşit'in Bolu'ya gelerek burada akrobasi ve gösteri performansları sergilemesidir (Baş, 2019). Bu gösteriler yalnızca Bolu'da değil, aynı zamanda Gerede ve Mudurnu ilçel-erinde de gerçekleştirilmiştir. Bolu Türk Ocağı Şubesi'nin, "Kara Çayır" olarak bilinen alanda at koşuları düzenlediği belirtilmektedir (Baş, 2019). Bahsi geçen alanda, ayrıca 1200 metrelik sivil gençler koşusu da organize edilmiştir.

1928 yılında gerçekleştirilen görüşmeler sonrasında ise Bolu Türk Ocağı İdman Yurdu ile Düzce Türk Ocağı İdman Yurdu futbol takımları arasında bir spor müsabakası düzenlendiği aktarılmaktadır (Baş, 2019). Bu faaliyetler, Bolu ve çevresinde Türk Oca-ğı'nın spor kültürünü geliştirme çabalarının önemli örnekleri olarak değerlendirilebilir.

Zonguldak

Zonguldak ilinde 1920'li yıllarda İdman Yurdu ve Işık Ocağı futbol takımlarının birleşmesiyle Zonguldak Türk Ocağı Futbol Takımı kurulmuştur. Bu şube, aktif çalışma-ları ve düzenlediği müsabakalarla dikkat çekmiştir. Fenerbahçe, Galatasaray ve Beşiktaş gibi dönemin önde gelen futbol takımları, Zonguldak Türk Ocağı'nın daveti üzerine kente gelerek maçlar yapmışlardır.

Futbol branşının yanı sıra, Zonguldak'ta faaliyet gösteren Terbiye-i Bedeniye ve Gençler Yuvası kulüpleri de birleşerek Türk Ocakları bünyesine katılmıştır. Ayrıca, gezi, at yarışı ve sürat koşuları gibi çeşitli sportif ve rekreatif etkinlikler de Ocak çatısı altında gerçekleştirilmiştir.

Zonguldak'ın ilçelerinde de benzer gelişmeler yaşanmıştır. Devrek Türk Ocağı bünyesinde Altın Orak Spor Kulübü faaliyet göstermiş, Bartın Türk Ocağı'nda ise 1925 yılında bir futbol kulübü kurulmuştur. Karadeniz Ereğli ilçesinde ise 1925 yılında Türk Ocağı bünyesinde Türk Ocağı Gayur Futbol Takımının kurulduğu belirtilmektedir (Namal, 2014).

Ege Bölgesi Türk Ocakları ve Spor Faaliyetleri

Balıkesir

Balıkesir ilinin ilk spor kulübü, Balıkesir İdman Yurdu olarak ifade edilmektedir. Balıkesir Türk Ocağının herhangi bir spor şubesi bulunmamaktadır. Ancak, Balıkesir ilinin ilk spor kulübü olan Balıkesir İdman Yurdu belirli faaliyetlerin toplantılarını ve spor dışı etkinlikleri Balıkesir Türk Ocağında gerçekleştirdiği aktarılmaktadır (Üner 2023). Balıke-sir'in ilçesi olan Ayvalık Türk Ocağında spor teşkilatı olduğu görülmektedir. İlçede Türk Ocağı İdman Yurdu isminde kulüp oluşturularak, diğer spor kulüpleriyle müsabakalar gerçekleştirilmiştir. Ayrıca, Ayvalık Türk Ocağı tarafından spor sahaları yaptırılmıştır. Bu faaliyetlerin amacı, Ayvalık ilinde spor organizasyonlarının daha da etkin bir şekilde gerçekleştirilmesi olarak açıklanabilir (Taşdemir 2010).

İzmir

İzmir Türk Ocağının sportif faaliyetlere yönelik amacı, İzmir gençliğini Türk Ocağının bünyesinde hareket etmesini sağlamaktır. Bu noktada İzmir Türk Ocağı ve İttihat ve Terakki'nin girişimi ile Altay Spor Kulübü kurulmuştur. Altay Spor Kulübü ve İzmir Türk Ocağı, İzmir ilinde sporun daha da yaygınlaşması ve zenginleşmesi açısından oldukça büyük katkılar sağlamıştır. Bunun yanında voleybol, atletizm, bisiklet gibi birçok spor branşında faaliyetler düzenlenerek, sporun geniş kitleler tarafından yapılması gerçekleştirilmiştir (Güneş 2024). Altay Spor Kulübü özellikle futbolda şampiyonluklar yaşayarak, önemli başarı elde etmiştir. Bununla birlikte İzmir Türk Ocağının desteğiyle de gençleri izcilik, atıcılık, jimnastik, güreş, atletizm, boks, voleybol gibi çeşitli spor branşlarına yönlendirmiştir. Ayrıca, İzmir Türk Ocağı okullarla olan iletişimini artırarak İzmir ilinde sportif faaliyetlerin gelişmesinde büyük bir rol oynamıştır (Sekban, 2021).

Muğla

1920'li yıllarda Batı Anadolu'daki Türk Ocakları diğer şubeler gibi sportif faaliyetler aracılığıyla gençlerin bedensel ve ruhsal gelişimlerine katkıda bulunmayı amaçlamışlardır. Bu bağlamda, Muğla Türk Ocağı 1928 yılında geleneksel pehlivan güreşleri düzenlemiştir. Ayrıca, 1925 yılında spor faaliyetlerine verdiği önemin bir göstergesi olarak bir futbol takımı kurmuş ve sporcuların düzenli antrenman yapabilmeleri amacıyla bir idman sahası tanzim etmiştir. Milas Türk Ocağı'nın da bu dönemde çeşitli sportif etkinlikler gerçekleştirdiği bilinmektedir. Öte yandan, Manisa Türk Ocağı 1926 yılının haziran ayında "Sporcular Günü" başlığı altında kapsamlı bir etkinlik tertiplemiş; program kapsamında sürat koşuları, futbol müsabakası ve çeşitli cimnastik gösterilerine yer verilmiştir (Tuna, 2015; Güneş, 2023).

Aydın

Nazilli'de beden eğitimi ve spora duyulan ilgi, dönemin toplumsal yapısında belirgin bir şekilde öne çıkmaktaydı. Gençlerin gelişimine katkı sunmak ve sporu yaygınlaştırmak adına Nazilli halkı ve özellikle Ocaklılar büyük bir hassasiyet göstermiştir. Bu doğrultuda Nazilli Spor Birliği ile Nazilli Türk Ocağı, bölgenin önde gelen spor kuruluşları haline gelmiştir. 1928 yılında, bu iki kulübün faaliyetlerini sürdürebilmesi için geniş çaplı bir futbol sahası inşa edilmiş; aynı zamanda tenis gibi farklı branşlar için de altyapı hazırlıkları başlatılmıştır. Nazilli'nin genç sporcuları, Denizlispor ve Aydınspor gibi önemli takımlarla yaptıkları müsabakalarda gösterdikleri başarılarla bölgedeki spor kamuoyunun dikkatini çekmiş ve Nazillili genç sporcuları güçlü bir rakip konumuna yükselmiştir. Öte yandan Ocak teşkilatları yalnızca sporla sınırlı kalmamış, sosyal dayanışma konusunda da örnek olmuştur. Yörede oldukça rağbet gören deve güreşi organizasyonları düzenlenmiş; bu etkinliklerden elde edilen gelirler, öksüz ve kimsesiz çocukların ihtiyaçları için seferber edilmiştir (Tuna, 2015).

Manisa

Manisa Türk Ocağı genellikle il ve ilçe ocaklarının (Salihli, Ahmetli, Akhisar, Nazilli, Alaşehir) at yarışı, deve ve pehlivan güreşleri tertip edilmiştir. Bu spor organizasyonlarının genel amacı ise, gelir getirici nitelikte olduğu görülmektedir. Spor faaliyetlerinden elde edilen gelirlerin çoğu Ocak binasının yapımına ve sosyal yardım amaçlı kullanılmıştır (Güneş, 2024). Ayrıca ocaklılar tarafından Türk Ocağı İdman Yurdu adı verilen spor kolu oluşturulmuştur. Voleybol ve futbol branşlarına yönelim olduğu ifade edilmektedir (Tuna 2015).

Güneydoğu Anadolu Bölgesi

Türk Ocağı'nın dönem itibariyle ilk arzusunun, Türk milletini muhasır medeniyetler seviyesine ulaştırmak olduğunu anlamaktayız. Bu arzunun gerçekleşmesi adına sportif açıdan zinde olmayan bir toplumun bunu gerçekleştiremeyeceği düşüncesi Ocak mensu-
plarında hâkimdir. Bundan mütevelli bölgesel olarak genetik yatkınlığın bulunduğu bazı spor dallarına ayrı önem verilmiştir.

Diyarbakır

Diyarbakır'da Türk Ocakları'nın genel faaliyet alanı aslında Türk dilini ve kültürünü yayma adına olmuştur (Çağlayan, 2014). Spora olan ilginin en yoğun olduğu illerden biri de Diyarbakır'dır. Diyarbakır Türk Ocağı'nın bölgede spora karşı olan ilginin artmasında rolü oldukça fazladır. Diyarbakır Türk Ocağı'nda Umumi Müfettiş olan İbrahim Tali Bey'in öncülüğünde, bu bölgedeki sekiz tane ilin gençleri arasında bir turnuva tertiplenmiştir. Diyarbakır Türk Ocağı'nın bu hareketi doğu vilayetlerinde sporun sevilmesine ve daha fazla yayılmasına olanak sağlamıştır (Güneş, 2024). Bununla birlikte ocağın etkinliğini arttırmak ve rekabeti diri tutmak amacıyla Diyarbakır Türk Ocağı'nda Ay ve Yıldız adında iki ayrı futbol takımı da kurulmuştur (Çağlayan, 2014).

Gaziantep

Şark vilayetlerinde bahsettiğimiz gibi aslında Gaziantep'te de Türk Ocaklarının faaliyet konusu ilk etapta bölgedeki ayaklanmalara karşı Türk milliyetçiliğini savunmak olmuştur. 1918 yılında kurulan Antep Türk Ocağı spor şubesine kayıtlı 125 tane üyeye sahipken herhangi bir fiziki binaya sahip değildi (Bozaslan, 2020). Bunun yanında bu kadar fazla üyeye sahip olması Gaziantep Türk Ocağı spor kolunun aktif olarak çalıştığının bir göstergesi olarak karşımıza çıkmaktadır. 1929 Ekonomik Buhranı'nın etkisiyle spor faaliyetlerini sonlandıran şubelerden biri olmuştur (Güneş, 2024).

Mardin

Mardin Türk Ocağı kapsamında avcılık ve atıcılık branşları sportif faaliyetlerin ilk konusunu oluşturan dallar olmuştur (Dilek, 2014). Bölge illerdeki diğer Türk Ocakları şubeleri ile de müsabakalar oynanmıştır ve Diyarbakır Türk Ocağı ile yapılan futbol maçını Mardin Türk Ocağı'nın 5-0 yendiği aktarılmıştır (Dilek, 2014).

Urfa

Genel anlamda bakıldığında Güneydoğu illerinde Türk Ocakları'nın yegâne amacının ulusal kimliği inşa etmek amacıyla, öncelikle yeni alfabeyi yöre insanına öğretmek olduğunu söyleyebiliriz. Bu amaçla beraber sportif faaliyetleri de insanları bir araya getirmek için araç olarak kullanıldığı da aşîkârdır. Bu nedenden ötürü Urfa'da Ömer İskender Bey'in önerisi ile 1926 yılında Türk Ocağı çatısı altında Urfa Spor Kulübü hizmete girmiştir (Güneş, 2024).

Akdeniz Bölgesi

Adana

Adana Türk Ocağı resmi faaliyetlerine 1918 yılında başlamıştır. Ancak 1913 yılında kurulan Türkgücü Spor Kulübü (Bu spor kulübü 1921 yılında Türk Ocağına katılmıştır)

ile bölgesel anlamda sportif açıdan etkin olan bir Türkçü düşünce yapısı görülmektedir. Bu kulübün antrenman tesisi olarak kullandığı kumluk adıyla bir yeri de bulunmaktadır (Çanak, 2015). Bu açıdan bakıldığında sportif faaliyetlere verilen önemi Türk Ocağı Adana şubesi bazında görmekteyiz. Bu tarihten sonra ildeki sportif faaliyetler ile spor kulübü sayısı da artmıştır. Türk Ocağı ile bağı bulunan Gençlerbirliği ve Adana İdmanyurdu gibi ekipler de faaliyete girmiştir.

Maraş

Maraş Türk Ocağı kurulduktan sonra ilk dönemlerde bazı diğer şubeler gibi bütçe problemleri yaşamıştır. Bundan dolayı da sportif faaliyetleri biraz daha ilerleyen süreçte gündemine almıştır. Ocak bölge halkını spora teşvik etmek adına en önemli sporlarımızdan biri olan güreşi tertipleye bilmek adına Ocak bahçesine bir Güreş Meydanı inşa ettirdiği bilinmektedir (Gümüştalan, 2014).

Antalya

Antalya Türk Ocağı etkin şubelerden biri olarak dikkat çekmektedir. İlerleyen dönemlerde Halkevine devredilen bir spor sahası olduğu bilinmektedir (Güneş, 2024). Türk Ocağı şubesinin aktif olduğu dönemlerde ise bu spor sahasında faaliyetler gerçekleştirilmiştir. Şubenin 3 farklı kısımdan meydana geldiği ve spor şubesinin bu kısımlardan birine sahip olduğu bilinmektedir. Bu spor tesislerinin Antalya Spor Mıntıkası ile İdman ve İlk Işık Spor kulüpleri tarafından kullanıldığı aktarılmıştır (Akça, 2011).

Doğu Anadolu Bölgesi

Erzurum

Diğer Türk Ocakları şubelerine istinaden özel bir durumu olan Erzurum Türk Ocakları'nın, Şeyh Sait İsyanı ve devamındaki hadiselerden dolayı daha aktif davranan bir şube olduğunu söyleyebiliriz. Bu hadiselerin varlığı Türk Ocakları'nın zamanla Erzurum'a yakın olan Bitlis, Van ve Elâzığ gibi Şark vilayetlerinde de tehditlere karşı aksiyon almasına sebebiyet vermiştir (Küçükkuşurlu, 2011).

Bu tehditlere karşı gençlerin zinde kalması adına Türk Ocağı bölgedeki illerde bazı sportif faaliyetlerde bulunmuştur. Özellikle Erzurum ve Elazığ'da ocağın sportif faaliyetlerinin önceliği jimnastik ve ata sporu güreş olmuştur. Yine belirtilen sebepten ötürü bu dönemlerdeki ocak içi faaliyetleri de tamamıyla fiziksel zindeliği sağlama üstüne kurulmuştur.

Bu sportif hareketliliğin dışında halka yönelik rekreatif etkinlikler de yapılmıştır. 1927 yılında Erzurum Türk Ocağı tarafından tertiplenen Beden Terbiyesi Haftası etkinliğinde birden fazla spor dalı üstüne yarışmalar düzenlenmiştir. Bu etkinlikler halk tarafından yoğun ilgi görmüştür (Erzurum Vilayet Gazetesi, 1927).

Elâzığ

Elazığ'da kurulan ilk güçlü spor oluşumu 1915 yılında faaliyete geçen Gençler Birliği Kulübü olarak görülmektedir. İkinci en büyük oluşum ise dönemin Valisi olan Ali Galip Bey'in gayretleri ile 1919 yılında faaliyete geçen Elâzığ İdman Yurdu olmuştur. Bu topluluk Türk Ocakları Elazığ'da etkin olana kadar çalışmalarını yürütmüştür.

1926 yılında ise dönemin yeni valisi olan Cemal Bardakçı tarafından Türk Ocağı spor kolu aktif hâle getirilmiştir. Bu yeni kurulan kol İsveç cimmnastiği, futbol, boks ve

güreş gibi alanlarda faaliyetlerine başlamıştır. Bölge illerde yapılan müsabakalara katılım sağlanmış ve çeşitli başarılar elde edilmiştir (Arslan ve Yücel, 2008).

Sonuç

Türk Ocakları, Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinde ve Cumhuriyet'in ilk yıllarında, Türk milliyetçiliği düşüncesinin kurumsallaşmasında ve yaygınlaşmasında önemli bir rol oynamıştır. 1908 yılında Türk Derneği ile başlayan, 1911'de Türk Yurdu Cemiyeti ve 1913'te Türk Gücü Cemiyeti ile devam eden süreç, Türk Ocağı'nın kuruluşuyla daha güçlü ve örgütlü bir hâle gelmiştir. Bu cemiyetler, Türkçülük ideasını kültürel, sosyal ve sportif faaliyetlerle inşa ederek, Türk milletinin milli bilincini yeniden canlandırmayı ve modern toplum gerekliliklerini sağlamayı amaç edinmiştir. Türk Ocakları spor faaliyetleri, Türk gençlerinin fiziksel ve zihinsel gelişimini desteklemenin yanı sıra toplumsal birlik ve dayanışmayı sağlayan bir araç olarak görmüştür.

Yedi coğrafi bölgede aktif olarak faaliyet gösteren spor şubeleri, bölgesel farklılıkları gözetenek, yöre halkının genetik yatkınlıklarına uygun spor dallarını teşvik etmiştir. Gün-eydoğu Anadolu'da futbol, avcılık ve atıcılık; Marmara Bölgesi'nde izcilik, voleybol, futbol; Doğu Anadolu'da güreş ve jimnastik, Akdeniz Bölgesi'nde güreş ve futbol, İç Anadolu'da at yarışları ve cirit, Karadeniz'de futbol, boks ve denizcilik; Ege Bölgesi'nde ise güreş, futbol ve voleybol gibi branşlar öne çıkmıştır. Ata sporlarının yanında modern sportif dallarda ele alınmıştır. Böylece gelişen dünyaya da ayak uydurulması planlanmıştır.

Bu yapılan faaliyetler ile kişilerin sadece fiziksel zindeliği arttırılmakla kalmayıp, aynı zamanda Türkçü ideolojinin toplumsal tabana yayılmasını desteklemiştir. Özellikle Diyarbakır, Erzurum, Adana, İzmir ve Samsun gibi majör şehirlerde gerçekleştirilen spor organizasyonları, yöre halkının katılımıyla büyük bir etki bırakmış ve bölgesel spor kültürünün gelişimine katkı sağlamıştır.

Bununla beraber Türk Ocakları, sporu yalnızca bir fiziksel aktivite olarak görmemiştir. Milli kimliğin ve toplumsal birlikteliğin sağlanmasında en önemli vasıta olarak ele almıştır. Bölgesel düzeyde düzenlenen müsabakalar, turnuvalar ve rekreatif etkinlikler, Türk Ocağı şubelerinin hem yerel halkla tanışmasını hem de milli ideallerin aktarılmasını sağlamıştır. Ancak, bazı şubelerde maddi imkânsızlıklar ve altyapı eksiklikleri nedeniyle gerçekleştirilmek istenen spor faaliyetlerinin sınırlı kaldığı da gözlemlenmiştir.

Extended Abstract

At the beginning of the twentieth century, the Ottoman Empire faced an accelerated process of political, military, and social disintegration, which in turn triggered a profound search for identity within Turkish society. As the multi-ethnic imperial structure weakened and ultimately dissolved, the ideology of Ottomanism proved insufficient to maintain social cohesion among diverse populations. Particularly following the Balkan Wars, territorial losses, mass population movements, and repeated military defeats generated not only tangible demographic and strategic consequences but also a deep psychological perception of decline and weakness within society. This period of crisis fostered the emergence of Turkish nationalism as a comprehensive response to imperial collapse—one that extended beyond cultural awakening and evolved into a political, social, and ideological project of reconstruction. Within this historical context, Turkish nationalism gradually gained institutional form through the establishment of various organizations. The foundation of the Turkish Association (Türk Derneği) in 1908, the Turkish Homeland Society (Türk Yurdu Cemiyeti) in 1911, and the Turkish Strength Society (Türk Gücü Cemiyeti) in

1913 represented significant milestones in the institutionalization of nationalist thought. However, among these initiatives, the Turkish Hearths (Türk Ocakları), founded on 25 March 1912, emerged as the most influential, widespread, and enduring organization. The Turkish Hearths rapidly expanded throughout Anatolia, transcending the role of an intellectual elite circle and developing into a mass-oriented movement aimed at disseminating national identity across broader segments of society. A defining feature of the Turkish Hearths was their emphasis on youth as the cornerstone of national revival. Young people were perceived not merely as passive recipients of nationalist ideals but as active agents in the regeneration of the nation. In this framework, the cultivation of individuals who were intellectually enlightened, morally upright, and physically strong was considered an essential prerequisite for national resurgence. Consequently, sports and physical education occupied a central position in the ideological and practical agenda of the Turkish Hearths. Within nationalist discourse of the period, the collapse of the Ottoman state was frequently attributed to the physical weakness and lack of discipline within society. This interpretation framed bodily degeneration as both a symbol and a cause of national decline. In response, the creation of a healthy, disciplined, and resilient youth was promoted as a fundamental condition for building a strong state and a cohesive nation. Sport, therefore, was not conceptualized merely as a means of individual health or leisure but as a powerful instrument for fostering collective consciousness, discipline, solidarity, and national belonging. This study examines the sporting activities conducted by the Turkish Hearths between 1923 and 1931 across Turkey's seven geographical regions, situating these activities within the broader historical context of national identity construction. Employing a qualitative historical document analysis methodology, the research draws upon a wide range of primary and secondary sources, including the statutes and regulations of the Turkish Hearths, annual activity reports, issues of the journal *Türk Yurdu*, national and local newspapers, provincial yearbooks and relevant academic literature. The collected data are analyzed in terms of the types of sporting activities implemented, regional variations, and the social and ideological impacts of these practices. The findings reveal that while the sporting practices of the Turkish Hearths varied according to regional conditions, they were consistently shaped by a shared ideological objective: the strengthening of national identity through physical culture. In the Marmara Region, for example, sporting activities reflected the most pronounced adoption of modern sports practices. Turkish Hearths in Istanbul and Bursa organized regular events in gymnastics, scouting, volleyball, and football, complemented by physical education conferences and training camps that introduced youth to contemporary approaches to sport. Under the influence of prominent figures such as Selim Sırrı Tarcan—one of the pioneers of physical education in Turkey—sports became systematized, disciplined, and integrated into broader educational and ideological frameworks. In Central Anatolia, sporting activities were predominantly organized around traditional sports deeply rooted in Turkish history. Disciplines such as javelin throwing, horse racing, and wrestling were actively promoted, particularly in provinces such as Sivas, Yozgat, and Aksaray. Horse culture, in particular, was valorized as a symbol of Turkish warrior identity and historical continuity. Through these practices, sport functioned as a medium for linking contemporary national identity with a glorified past, reinforcing narratives of bravery, endurance, and martial prowess. In the Black Sea Region, the sporting initiatives of the Turkish Hearths developed in accordance with the region's geographical and cultural characteristics. Football and maritime-related activities assumed prominence in cities such as Samsun, Trabzon, Giresun, Ordu, and Zonguldak. Football matches, boxing events, and swimming competitions were

regularly organized, fostering both physical development and communal participation. A particularly noteworthy example is found in Samsun, where the Turkish Hearths' Sports Branch merged with the Al Yıldız club, contributing directly to the establishment of Samsunspor. This development illustrates that the Turkish Hearths were not limited to organizing temporary sporting events but also played a decisive role in laying the foundations for permanent sports institutions. The Aegean Region witnessed similarly significant developments, with İzmir emerging as a central hub of sporting activity. The influence of the Turkish Hearths was clearly evident in the establishment of Altay Sports Club, one of the region's most prominent football teams. In settlements such as Manisa, Muğla, and Ayvalık, wrestling, volleyball, and football gained widespread popularity. The construction of sports fields and facilities further strengthened the region's sporting infrastructure, demonstrating the Turkish Hearths' commitment to embedding sport within everyday social life. In Southeastern Anatolia, sporting activities carried particular importance in terms of reinforcing national identity in a region characterized by ethnic and cultural diversity. Tournaments and football matches organized in Diyarbakır brought together young people from different provinces, aiming to promote nationalist discourse through shared physical experiences. In Mardin, hunting and shooting activities were emphasized, reflecting both regional traditions and the strategic dimension of physical preparedness. Meanwhile, the establishment of Urfa Sports Club in 1926 represented a significant step toward institutionalized sports in the region. In the Mediterranean Region, Turkish Hearths in Adana, Maraş, and Antalya focused primarily on wrestling and football. The close integration between the Turkish Hearths and Türkgücü Sports Club in Adana exemplifies the direct association between sport and national ideology. Here, sport functioned not only as a physical activity but also as a visible expression of nationalist values and collective identity. In Eastern Anatolia, cities such as Erzurum and Elazığ adopted a sporting approach centered on gymnastics and wrestling. Events organized as part of Physical Education Week aimed to increase public awareness of the importance of sport and physical health. These activities contributed to the dissemination of physical culture in regions where access to modern sports infrastructure was more limited. Overall, the findings demonstrate that sport within the Turkish Hearths was employed as a multifaceted instrument of social transformation rather than a purely physical activity. Sporting practices fostered discipline among youth, encouraged collective action, and reinforced nationalist sentiments. Traditional sports such as wrestling and javelin symbolized historical continuity and cultural heritage, while modern sports like football and volleyball represented Turkey's aspiration to integrate with the contemporary world. Sporting events and tournaments, often attended by large segments of the local population, functioned as social gatherings that strengthened the bonds between the Turkish Hearths and society at large. Sports fields emerged as alternative social spaces that diverted youth away from coffee-house culture, promoting healthier and more organized lifestyles. In this sense, sport contributed not only to physical development but also to moral education and social cohesion. The widespread participation of local communities in sporting events facilitated the normalization of sport as a legitimate and valued component of public life. In the broader context of the early Republican period, the sporting activities of the Turkish Hearths played a complementary and integrative role in the reconstruction of national identity. While physical education aimed to cultivate strong and healthy individuals, it simultaneously served as an effective vehicle for disseminating nationalist ideology throughout society. Despite regional variations, the nationwide network of sporting activities organized by the Turkish Hearths significantly contributed to shaping modern

Turkish identity in its physical, cultural, and social dimensions. The historical significance of the Turkish Hearths becomes even more evident when considering their role as a transitional institution during the formative years of the Republic. The elevation of sport to the level of state policy in the early Republican era was largely built upon the physical education philosophy developed within the Turkish Hearths. Many intellectuals, educators, and sports administrators who were trained within the Hearths later assumed active roles in shaping Republican-era sports policies. Figures such as Selim Sırrı Tarcan exemplify the transfer of institutional experience from the Turkish Hearths to state structures. In conclusion, the Turkish Hearths constituted a pioneering organization that laid the intellectual, institutional, and social foundations of sport in the Republic of Turkey. Their approach to sport as a strategic instrument of national revival, social unity, and ideological dissemination underscores the central role of physical culture in the process of nation-building. From this perspective, sport within the framework of the Turkish Hearths should not be regarded merely as a leisure activity but as one of the key strategic components of the Turkish nation-building project.

Funding statement

The authors declare that no funds, grants, or other support were received during the preparation of this manuscript.

Conflict of interest

The authors declare no Conflict of interest.

Data availability

No datasets were generated or analyzed during the current study.

Author contribution

Conceptualization: All authors

Investigation: All authors

Writing – original draft: All authors

Writing – review & editing: All authors

AI Content Statement

During the preparation of this manuscript, the authors used the Gemini AI tool solely for the purpose of language editing and grammatical refinement.

Kaynakça

Acar, İ. (2004) Türk Ocakları (1912/1913-1949 /1980/1986- >), Balıkesir.

Akça, B. (2011). Cumhuriyet döneminde Muğla Türkocağı ve faaliyetleri. *Türk Yurdu*, 100(282), 215–217.

Akçay, R. (2017). *Geçmişten günümüze Samsunspor*. Canik Belediyesi Kültür Yayınları.

Akkan, E. (2017). Osmanlının son döneminde ve Cumhuriyetin ilk yıllarında Türk Ocakları ve Türk Milliyetçiliğinin kurumsallaşmasına etkileri. Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Beykent Üniversitesi, 2017.

Akyüz, K. (1986). Türk ocakları. *Belleten*, 50(196), 201–228.

Albayrak, H. (1994). Trabzon Basın Tarihi. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayın Matbaacılık ve Ticaret Yayınları.

- Altay, Ç., & Kahraman, O. (2025). A Youth Society in Ordu During The National Struggle Period: İnkilâb-î İçtimâî Club. *Faculty of Letters Journal of Social Sciences/Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 49(1).
- Arslan, Z. (2008). Trabzon Türk Ocağı (1925-1931). Yüksek Lisans Tezi. Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.
- Arslan, C., & Yücel, A.S. (2008). Elazığ'da Geçmişten Günümüze Spor. *Editör: Asaf Varol. Elâzığ Valiliği Yayınları*
- Baş, A. (2019). *Bolu Türk Ocağı*. Türk Yurdu Yayınları.
- Başaran, S. (2017). Rize Türk Ocakları (Turkish Societies) in the Republican Period (1924-1931). [Makale].
- Bayraktutan, Y. (1996). *Türk fikir tarihinde modernleşme milliyetçilik ve Türk ocakları, 1912-1931 (Vol. 34)*. T.C. Kültür Bakanlığı.
- Bozaslan, N.B. (2020). Türk Ocakları'nın kapatılması ve mallarının tasfiyesi Gaziantep Türk ocağı örneği. *Turkish Studies-Historical Analysis*, 15(2), 407-419.
- Bozdoğan, A., (2020). Türk'ün Sivas'taki Ocağı. *Hayat Ağacı*, no.38, 4-8.
- Bozkurt, U. (2016). İstanbul Türk Ocağı'nın kuruluşu ve faaliyetleri (1912-1931) [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Yüzüncü Yıl Üniversitesi.
- Büyükbay, D. (2020). *1928-1960 Arası Yozgat İlinin Sosyo-Kültürel Tarihi* (Doctoral dissertation, Şahin ÇET-İNKAYA).
- Çağlayan, E. (2014). Cumhuriyet'in Diyarbakır'da kimlik inşası. İstanbul: İletişim.
- Çakmak, S. (2019). Giresun Türk Ocağı ve Tarihsel Gelişimi (1917-1931). Yüksek Lisans Tezi. Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Giresun.
- Çanak, E. (2015). Devlet Demiryollarında Sportif Faaliyetler ve Adana Demirspor Kulübü. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 24(1), 1-12.
- Dilek, H. (2014). Mardin Türk Ocağı'nın eğitsel faaliyetleri ve tasfiye sürecinde yaşanan sorunlar. *Asia Minor Studies*, 2(4). <https://doi.org/10.17067/asm.245264>
- Erzurum Vilayet Gazetesi. (1927, 15 Mayıs). Beden Terbiyesi Haftası kutlamaları.
- Gümüştalan, N. (2014). Maraş Halkevi ve Faaliyetleri. *Journal of Modern Turkish History Studies/Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi (CTAD)*, 10(19).
- Güneş, G. (2024). Cumhuriyetin ilk yıllarında Türk Ocaklarında beden eğitimi spor faaliyetleri (1923-1931). *Belgi Dergisi*, (27), 19-43. <https://doi.org/10.33431/belgi.1402329>
- Karayaman, E.A.M., & Akçiçek, E. (2007). Atatürk'ün Türk Ocaklarını Ziyaretleri ve Yaptığı Konuşmalar.
- Küçükkuşurlu, M. (2011). Bayburt Türk Ocağı ve faaliyetleri. *Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (1), 43-54.
- Namal, Y. (2014). Zonguldak Türk Ocakları (1923-1931). Ankara: Türk Yurdu Yayınları.
- Orkun, H.N. (1977). Türkçülüğün tarihi.
- Ölçekçi, H. (2020). Cumhuriyetin ilk yıllarında Türk Ocağı'nın Ankara'daki faaliyetleri ve kapatılması meselesi. *USBAD Uluslararası Sosyal Bilimler Akademi Dergisi*, 2(4), 664-690.
- Özınan, B. (2019). Haber Gazetesi'ne Göre Samsun'da Spor Hayatı (1924-1925). *Yakın Dönem Türkiye Araştırmaları*, (35), 109-123.
- Öztürk, G. (2016). Aksaray Türk Ocağı ve ilk faaliyetleri (1924-1931). *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum*, 5(15), 347-362.
- Sekban, Ş. (2021). Türkiye Cumhuriyeti'nin İlk Yıllarında İzmir'de Spor Yaşamı (1923-1938). Yüksek Lisans Tezi. Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Aydın.
- Seyhan, Ö. (2024). İkinci Dünya Savaşı Yıllarında Milliyetçi Bir Ses: Türk Yurdu Dergisi (1942-1943), Paradigma Yayınları.
- Seyhan, Ö. (2024). İkinci Dünya Savaşı Yıllarında Sağ ve Sol Cenahta Milliyetçilik ve Hümanizm Anlayışı: Türk Yurdu ve Yurt ve Dünya Dergisi Kıyaslaması. *Atatürk Yolu Dergisi/Journal of Atatürk Yolu*, 74, 182-198.
- Seyhan, Ö. (2025). Türk Ocaklarının İkinci Döneminde Din, Laiklik, Ahlak ve Bilim Tartışmaları (1949-1970). *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 13(43), 146-167.
- Seyhan, Ö. (2025). Türk Milliyetçilerini Birleştirme Hedefine Yönelik Bir Ülkü Hareketi: Mefkûre Dergisi. *Genel Türk Tarihi Araştırmaları Dergisi*, 13(7), 129-152.
- Sezgin, S. (2021). Türk Yurdu Dergisinde Rusya Türkü yazarlar, fikirleri ve Türklüğe katkıları. *Avrasya İncelemeleri Dergisi*, 10(2), 297-321.
- Şahingöz, M. (1997). Lozan Türk Yurdu. *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, 8(37), 31-75.
- Tansel, A.F. (1987). Memleketimizde Gençler İçin Kurulan İlk Dernekler, Gazete ve Dergiler (1913-1920). *Belleten*, 51(199), 281-304.
- Tansel, F.A. (1979). Türk Gücü Derneği. *Edebiyat ve Beşerî Bilimler Dergisi*, (10), 1-18.
- Tunaya, T.Z. (1998). Türkiye'de Siyasal Partiler, Cilt: 1, İletişim Yayınları, İstanbul.
- Taşdemir, S. (2010). Ayvalık Türk Ocağı ve Etkinlikleri. *Türklük Bilimi Araştırmaları*. 28, 341-62.

- Taşkıran, Ö. (2023) Cumhuriyet Döneminde Bafra'da Sosyal Hayat-Social Life in Bafra in The Republic Period (1930-1938).
- Tuna, E. (2015). *Batı Anadolu Türk Ocakları 1923-1931* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Turan, Ü., & NAMAL, Y. (2020). Türk Ocaklarının 1926 Yılı Çalışmaları Üzerine Bir Değerlendirme. *Journal of International Social Research*, 13(69).
- Üner, M. (2023). Balıkesir Türk Ocağı ve faaliyetleri. M. Öge (Ed.), *İstiklal Harbi'nden 21. Yüzyıla Türkiye Cumhuriyeti* (s. 109-129). Kriter Yayınevi.
- Üstel, F. (1997). İmparatorluktan ulus-devlete Türk milliyetçiliği, Türk ocakları, 1912-1931. İletişim Yayınları, İstanbul.
- Yıldız, O. (2006). Kızılırmak Gazetesi ve Türk Ocakları (1925-28). *Türklük Bilimi Araştırmaları*, (19), 523-550.
- Yılmaz, C. (2018). *Samsunspor ve Samsun: Bu şehrin takımı, bu şehrin kaderi*. Bütünşehir: Şehir ve Kültür Dergisi, 4(15), 1-92.
- Yılmaz, M.S. (2023). Çankırı Türk Ocağı (1924-1931). Çankırı Türk Ocağı (1924-1931).
- Yılmaz, M.S., & Ersoy, E. (2012). *Kastamonu Türk Ocakları (1923-1931): Kastamonu, Cide, Taşköprü, Tosya, İnebolu. Töre Basım Yayın*.